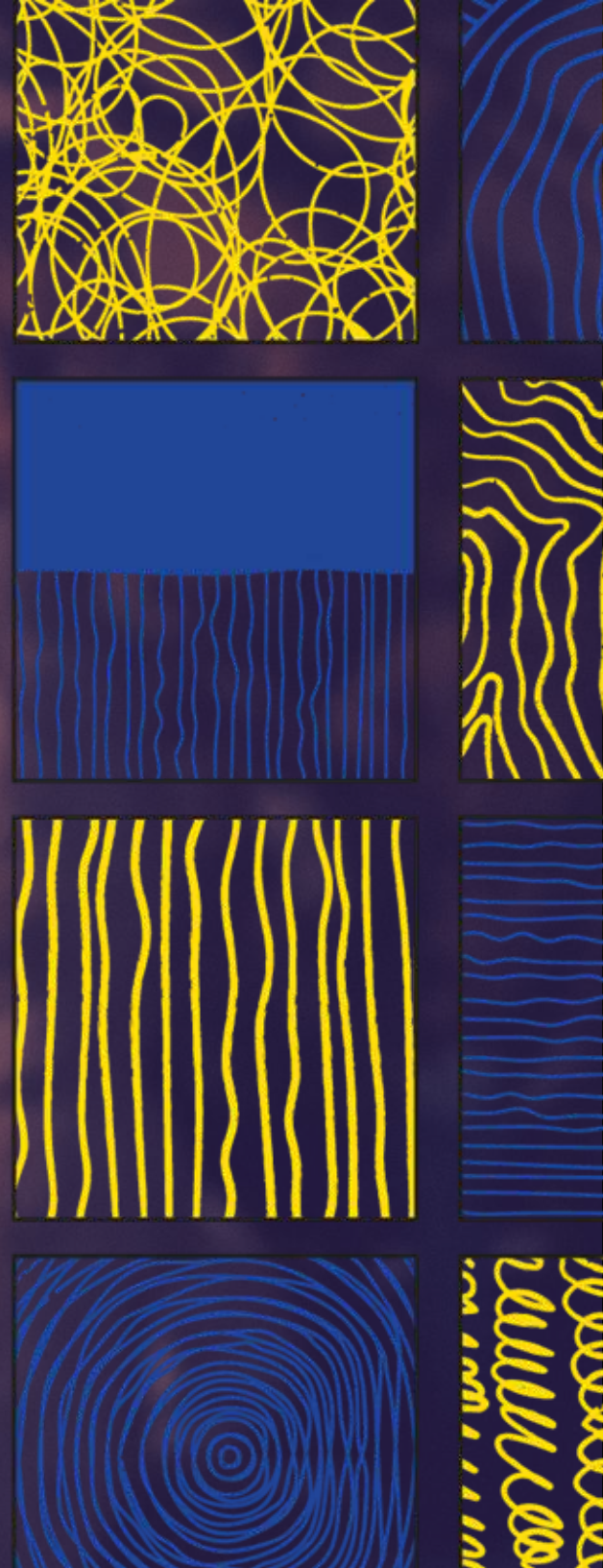

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

34 ПОЛЮСИ ТВОРЧОСТІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОЦИФРУВАННЯ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ

Чим є твір?

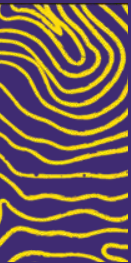
Ст. 1 Закону України
«Про авторське право і суміжні
права»:

твір - оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі;

оригінальність твору - ознака (критерій), що характеризує твір як результат власної інтелектуальної творчої діяльності автора та відображає творчі рішення, прийняті автором під час створення твору;

Ці прості визначення є критично важливими в тому числі в питаннях оцифрування творів.

Об'єкти авторського права

Ст. 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права»

- 1) літературні твори;
- 2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- 3) музичні твори з текстом і без тексту;
- 4) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, музично-світлові шоу, циркові вистави, хореографічні та інші твори;
- 5) театральні постановки;
- 6) аудіовізуальні твори;
- 7) тексти перекладів для озвучення (у тому числі дублювання)
- 8) твори образотворчого мистецтва;

- 9) фотографічні твори;
- 10) твори ужиткового мистецтва;
- 11) твори архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтних утворень;
- 12) твори художнього дизайну;

- 13) похідні твори;
- 14) збірки творів за умови що вони є результатом творчої діяльності;

Об'єкти авторського права

- 15) ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи;
- 16) комп'ютерні програми тощо.
- 17) бази даних (компіляції даних);
- 18) інші твори.

Особисті немайнові права автора:

- право вимагати визнання свого авторства;
- право забороняти під час будь-якого використання твору згадування свого імені;
- право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені;
- право вимагати збереження цілісності твору, протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору;
- право надати назву твору або залишити його без назви;
- право присвятити твір особі (особам), події або даті.

**НЕ МОЖУТЬ БУТИ
ПЕРЕДАНІ І ВІДЧУЖЕНІ!**

СТ. 11 ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА»

Права навколо об'єкта авторського права

Ст. 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Майнові права інтелектуальної власності на твір:

- Використовувати твір
- Дозволяти і забороняти використання твору

Права навколо об'єкта авторського права

Види використання:

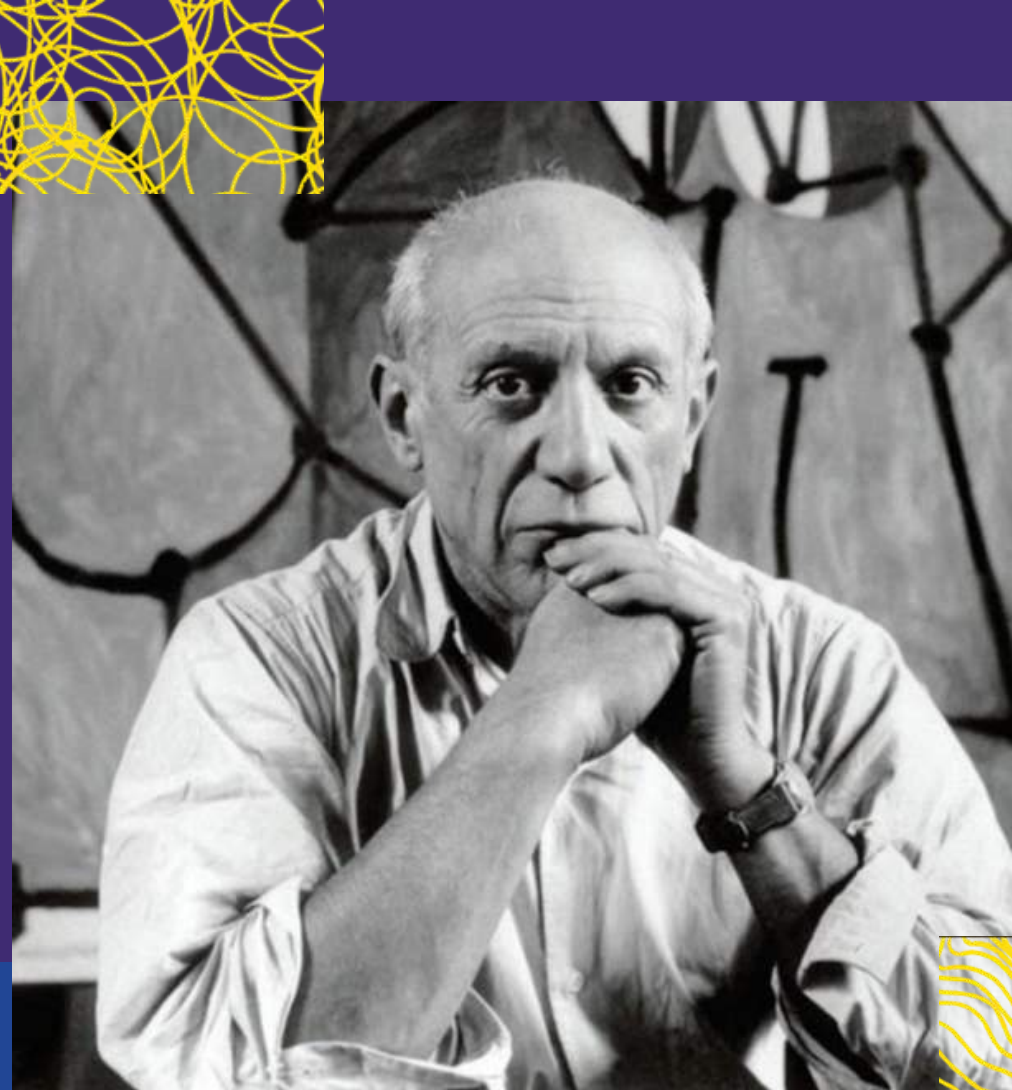
- 1) відтворення;
- 2) включення до складеного твору;
- 3) включення до іншого твору, крім складеного твору;
- 4) розповсюдження примірників твору;
- 5) імпорт примірників твору;
- 6) здавання в найм або в позичку примірників твору;
- 7) публічне виконання, публічний показ, публічне демонстрування, публічне сповіщення, інтерактивне надання доступу публіці та інші способи доведення до загального відома публіки;
- 8) переклад;
- 9) переробка, адаптація, аранжування та інші подібні зміни твору.

Перелік не є вичерпним

МОЖУТЬ БУТИ ПЕРЕДАНІ І ВІДЧУЖЕНІ!

Майнові авторські права:
ДІЮТЬ ПРОТЯГОМ ВСЬОГО ЖИТТЯ
АВТОРА, АБО ОСТАННЬОГО ЗІ
СПІВАВТОРІВ + 70 РОКІВ

Після закінчення цього строку
твір переходить у суспільне
надбання

Немайнові авторські права:
ОХОРОНЯЮТЬСЯ БЕЗСТРОКОВО

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

Авторське право і право власності на матеріальний, електронний (цифровий) об'єкт, в якому втілено (зафіксовано) твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального, електронного (цифрового) об'єкта, в якому втілено (зафіксовано) твір, не означає передання (відчуження) майнових прав на твір і навпаки.

Авторське право і право на предмет

Автор має право вимагати від власника матеріального об'єкта, в якому втілено оригінал твору образотворчого мистецтва, доступ до свого твору з метою його відтворення (фотографування, виготовлення примірників твору, переробок тощо), за умови що це не порушує законні права та інтереси власника цього об'єкта.

Власник матеріального об'єкта, в якому втілено оригінал твору образотворчого мистецтва, не має права відмовити автору в доступі до твору без достатніх підстав.

Авторські права на музейний предмет можуть належати музею лише за наявності договору або іншого документа (заповіт). Але найчастіше майнові авторські права залишаються за автором або його спадкоємцями.

Авторське право і право на предмет

З цієї ж причини не має застосування пункт 46

Положення про Музейний фонд України:

Виготовлення образотворчої, кованої, сувенірної продукції з використанням зображень музейних предметів здійснюється відповідно до вимог законодавства у сфері авторського права та з письмового дозволу музеїв, у яких вони зберігаються.

**ЦЕЙ ПУНКТ СУПЕРЕЧИТЬ ЗАКОНУ
«ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО
І СУМІЖНІ ПРАВА».**

На що музей має право щодо твору, який не перейшов у суспільне надбання?

Стаття 24 Закону України «Про авторське право і суміжні права»:

Допускається без дозволу суб'єкта авторського права та безоплатно публічний показ оригіналів творів образотворчого та/або ужиткового мистецтва музеями, в яких вони зберігаються.

Таким чином, музей має право експонувати твір, на який діють майнові авторські права, тоді коли сам музей виступає організатором показу. Передача твору для тимчасового експонування аукціонному дому, галереї тощо - вимагає дозволу правовласника.

IP OFFICE

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій

ІНШІ ВИПАДКИ ВІЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ

Допускається без дозволу автора та безоплатно інтерактивне надання доступу до твору (доступ публіці через мережу Інтернет) за допомогою терміналів (комп'ютерів) у приміщенні музеїв з відкритим доступом для відвідувачів за запитом фізичної особи з метою навчання, наукового або приватного дослідження **за таких умов:**

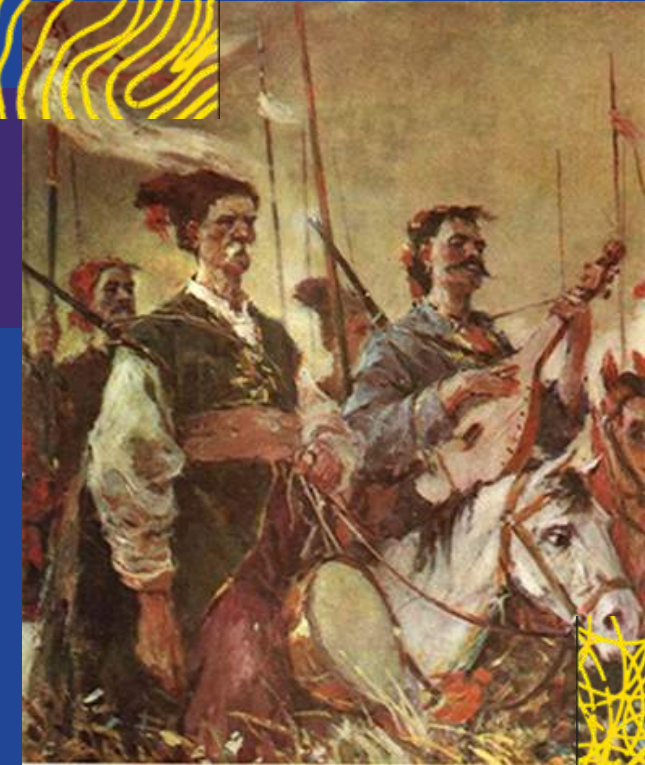

- виключення можливості створення копій цього твору для використання поза приміщенням закладів, зазначених у цьому пункті;
- надання одночасно доступу лише до однієї копії цього твору.

Норми Закону України «Про авторське право і суміжні права» щодо оцифрування музейних предметів

Стаття 24

- Музей має право без дозволу та виплати винагороди суб'єкту авторського права відтворити (зробити копію) у будь-якій формі (у тому числі електронній) і на будь-якому носії для збереження або заміни загубленого, пошкодженого чи непридатного примірника твору з фонду музею, за умови, що виготовлення відповідного примірника іншим шляхом неможливе і примірник виготовляється в обсязі, необхідному для такого збереження.

Висновок

Таким чином, музей, архів, бібліотека мають право на відтворення твору у цифровому форматі без звернення до правовласника, навіть якщо строк дії майнових авторських прав на твір не вичерпано, саме з метою збереження цього твору. Зокрема, з метою зберігання твору у закритих хмарних середовищах, на серверах музеїв тощо – тобто на тих носіях, доступ до яких має лише музей, архів, або бібліотека.

Будь-яке інше використання оцифрованого твору, що не перейшов у суспільне надбання, є можливим лише з дозволу правовласника – автора, його спадкоємця, або організації, якій належать майнові права на твір.

В той же час, музей має досить широке коло прав щодо використання зображень творів, які перейшли в суспільне надбання. Проте, в будь-якому випадку працівникам музеїв і архівів варто знати про правовий статус такої цифрової копії твору.

То чим же є файл, з фотографією музейного предмету?

Зауважте, що якщо мова йде про тривимірний предмет, або твір, як то:

- скульптура;
- предмет ужиткового характеру;
- предмет одягу;
- зброя;
- ювелірна прикраса тощо,

Майже завжди оцифроване зображення музейного предмету (наприклад, картини) не буде вважатися об'єктом авторського права, оскільки не є оригінальним. Але якщо фотограф зробив фотографію предмету, яка не є його буквальною відтворенням, таке фото може відповідати критерію оригінальності, а значить - бути новим об'єктом авторського права.

Передусім зазначимо, що перед майстром, що здійснює оцифрування, стоїть задача точного відтворення вже існуючого твору – що само по собі не передбачає оригінальності, а відтак, і виникнення авторських прав.

Щодо твору живопису – його фотографія може бути точним відтворенням. Просте сканування – завжди є звичайним відтворенням твору (гравюри, ілюстрації тощо).

Щодо скульптури, інсталяції, іншого об'ємного твору – фотографія не може відтворити його достеменно. Ракурс, кут, освітлення може надати світлині оригінальності.

Натомість, точне відтворення предмету у вигляді комп'ютерної 3D-моделі вже не відповідатиме ознакам оригінальності, попри всю вкладену в таке моделювання працю.

Як на рахунок використання 3D-сканера?

1999 року Окружний федеральний суд Нью-Йорка не задовольнив позов Бріджменської бібліотеки мистецтв до компанії Corel щодо використання відповідачем зображень творів живопису, оцифрованих бібліотекою.

Практика для картин, що перейшли в суспільне надбання

Суд зазначив, що «головною метою проведеної фотографом роботи було відтворити оригінальний твір з абсолютною ідентичністю», відтак, робота фотографа не вимагала оригінальності. Тоді як «навички фотографа і вкладена в копіювання праця не можуть бути показником оригінальності».

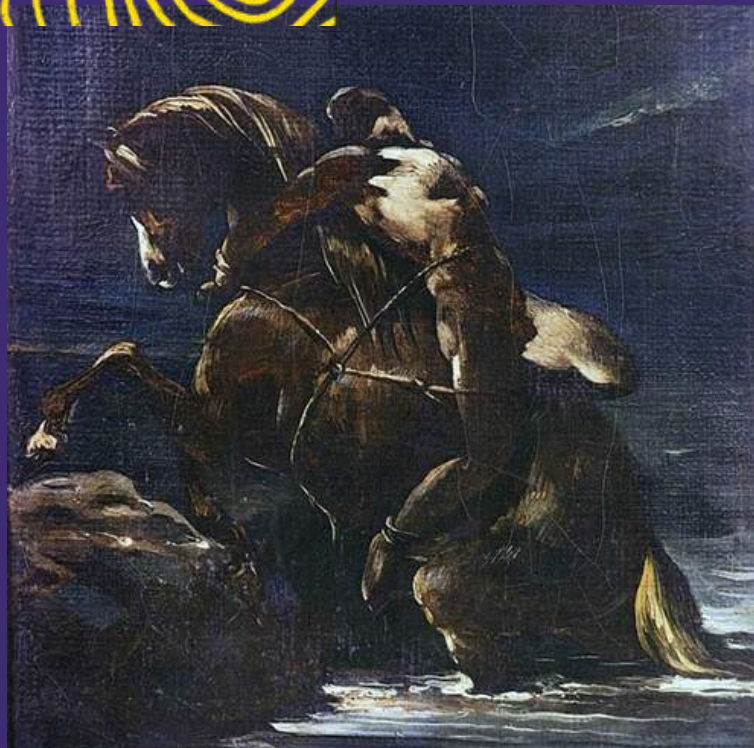
Для європейської практики визначальною є Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2019/790 від 17 квітня 2019 року про авторське право і суміжні права на Єдиному цифровому ринку

Практика для картин, що перейшли в суспільне надбання

Стаття 14

Твори образотворчого мистецтва, які є суспільним надбанням

Держави-члени забезпечують, щоб після закінчення строку охорони твору образотворчого мистецтва будь-які матеріали, які є результатом акту відтворення такого твору, не підпадали під дію авторського права чи суміжних прав, крім випадків, коли матеріал, який є результатом такого акту, є оригінальним у тому сенсі, що це власне інтелектуальне творіння автора.

З 1946 року продаж зображень творів з французьких національних музеїв здійснює фотографічне агентство Réunion des Musées Nationaux, а з 2011 року також Grand Palais des Champs-Élysées, які підпорядковуються Міністерству культури Франції.

Їх діяльність регулюється законом Decret n° 2011-52, яким, зокрема, встановлено:

- **Установа** здійснює діяльність фотоагентства, відповідального за індексування, просування в культурному та комерційному порядку та розповсюдження, безкоштовно чи за плату, фотографічних репродукцій зазначених колекцій, а також управління правами на них, зокрема правами інтелектуальної власності.

Практика Франції

Умови та терміни створення, надання, репрезентації, відтворення та просування фотографічних фондів установою та відповідним музеєм визначаються відповідно до місії музею в угоді, укладеній ним із установою. Ця угода також визначає спільне використання між сторонами доходів, отриманих від використання цих коштів.

Також декретом встановлюється:

Установа надає доступ до своєї бібліотеки фотографій будь-якій особі на її запит, у тому числі для використання в комерційних цілях, на умовах, включаючи ціни, які вона встановлює заздалегідь відповідно до принципів прозорості та недискримінації.

Практика Німеччини

Практика Німеччини в даному контексті переважно збігається із підходами застосованими у Франції. Так, зокрема, мюнхенський музей Стара Пінакотекка надав велику частину свого оцифрованого фонду у розпорядження акредитованому фотобанку ВРК, який займається фотографуванням, оцифруванням і зберіганням колекцій німецьких і закордонних музеїв з 1960-х років.

Умови платного надання копій творів у високій роздільній здатності при цьому здебільшого збігаються із згаданим французьким фотобанком, і залежать від цілей використання творів. При цьому, надана за оплату копія твору, що не перейшов у суспільне надбання, для її подальшого використання все одно вимагає окремого дозволу правовласника, вказання ж назви фотобанку, автора твору і колекції, з якої взято твір також залишається обов'язковим.

Таким чином:

- Європейські музеї комерціалізують оцифровані музейні предмети через акредитовані фотобанки, фактично, надаючи споживачу послуги фотографування;
- При цьому, розподіл коштів від ліцензування таких фотокопій встановлюється типовим договором між музеєм і фотобанком;

Висновок

- Використання фотобанком творів, які не перейшли в суспільне надбання, в будь-якому випадку потребуватиме дозволу правовласника (автора, його спадкоємця, іншого суб'єкта, що набув майнові права на твір);
- Щодо об'єктів авторського права, які не перейшли в суспільне надбання, фотобанк і музей розміщують попередження про можливість їх використання лише в особистих, а не в комерційних цілях – для інших видів використання покупець потребує дозволу правовласника.

●●●●●

Зазначимо, що у Переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури, затвердженому Постановою Кабміну №1271, значаться послуги:

фотокопіювання, репродукування, ксерокопіювання, сканування, фотографування, мікрофільмування, мікрокопіювання, створення цифрових та тривимірних копій з книжок, брошур, газет, журналів, музейних предметів, предметів музейного значення, документів з фондів/архівів бібліотек, музеїв, реставраційних та інших закладів культури.

Як це може бути застосовано?

Таким чином, нормативно-правові акти України вже надали музеям можливість провадити діяльність із комерціалізації оцифрованих фондів, аналогічну до європейських музеїв.

НЕОБХІДНЕ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ЩОДО СУВЕНІРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Пункт 10 Переліку:

Виготовлення та продаж у неспеціалізованих магазинах (кіосках, лотках), через електронні системи продажу видань про фонди і діяльність бібліотек, музеїв, картинних галерей, виставкових залів, заповідників, реставраційних та інших закладів культури, довідково-бібліографічних та інформаційних продуктів (в електронному вигляді - компакт-дисків), репродукцій, наборів листівок, афіш, плакатів (у тому числі із зображенням творів мистецтв, пам'яток літератури, нотними виданнями), а також сувенірних виробів, значків, виробів народних промислів, декоративно-ужиткового, образотворчого мистецтва та фотомистецтва тощо.

Не забувайте, що на виготовлення сувенірної продукції із зображенням об'єктів, на які діють майнові авторські права, ви також маєте отримати дозвіл правовласника, або укласти з ним договір.

Правильно укладений договір убезпечує музей і його працівників

Документи, які потрібні музею для оцифрування фонду:

- Договір про створення за замовленням твору і передачі майнових прав на них з найманим працівником, що здійснює оцифрування – у разі здійснення фотозйомки тривимірного об'єкта.
- Договір підряду на виконання робіт, що не тягнуть за собою створення об'єктів авторського права – якщо мова йде про твори живопису.
- Угода про взаємне нерозголошення інформації з найманим працівником, що здійснює оцифрування.
- Внутрішній акт установи, що регулює режим доступу працівників до музейних фондів і їх повноваження щодо оцифрування чи іншого відтворення музейних предметів.

Особливості договорів про створення об'єктів авторського права

Стаття 14. Авторське право на службовий твір

- Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір.
- Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем.

Якщо майнові права на твір переходять до роботодавця, працівник, який є автором службового твору, має право на винагороду. Якщо посадові обов'язки працівника прямо передбачають створення службових творів відповідних видів, авторська винагорода за створення і використання таких творів, а також за перехід прав на них може бути включена до заробітної плати працівника відповідно до договору між працівником і роботодавцем.

- Особисті немайнові авторські права на твір, створений за замовленням, належать автору.

- Майнові права на твір, створений за замовленням, переходять до замовника з моменту створення твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором замовлення.

Майнові права інтелектуальної власності на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням (крім твору, спеціально створеного як елемент комп'ютерної програми), належать його автору, якщо інше не встановлено договором або законом.

СТАТТЯ 15. АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА ТВІР, СТВОРЕНИЙ ЗА ЗАМОВЛЕННЯМ

Особливості договорів про створення об'єктів авторського права

- Якщо майнові права на твір переходять до замовника, автор має право на винагороду.

**У презентації
використано роботи:**

Бронзіно
Каналетто
Клода Моне
Рембрандта Бугатті
Едварда Мунка
Le Monde.fr
Миколи Самокиша
Михайла Дерегуса
Франца фон Штука
Ежена Делакруа
Франса Галса
Теодора Жеріко
Жана-Франсуа Мілле
Антоніо Канови
Сальвадора Далі

Наші контакти:

+38(044) 494-06-20

Консультація: cci.consult@nipo.gov.ua

Приймальня: uanipio.office@gmail.com

вул. Годзенка, 1 , Київ, Україна

**Залишайтеся на зв'язку
з нами**

<https://nipo.gov.ua/blog/>

34 полюси творчості:

**Правові аспекти
оцифрування музейних колекцій**